

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 7

15 Februarie, 1898.

CORUPȚIUNEA ÎN UNGARIA

Decenii noștri sunt mari meșteri în arta de a produce impresii meșteșugite. De când catastrofele Austriei și slăbiciunea cercurilor politice dela Viena le-a dat o neîngrădită stăpînire în Ungaria, Maghiarii au mînuit aparatul fondurilor de dispoziție cu netăgăduită măiestrie. Cu bani și-au susținut mari organe de publicitate în limba germană în Ungaria; cu bani au reușit să-și asigure «amicizia» unei serii întregi de ziare germane la Viena și Berlin. Și prin aceste organe ale «opiniunii publice» ei și-au cîntat mărirea și fenomenala lor destoinicie politică. Zeci de ani de-a rîndul această pădure de foi tipărite răspîndea în Europa o atmosferă în care creștea și se sburda grandomania maghiară. Ziarele acestea au mai toate «tirajuri» de zeci de mii de exemplare; deceniu de deceniu, an de an, zi de zi se arăta lumii în milioane de exemplare de gazete și pe toate tonurile importanța Maghiarismului sub raportul etnic, politic și cultural.

Publicul are de regulă ideile, înclinările și simpatiile ce i se infiltrază prin lectură. Rar sunt oameni cari au destulă tărie și destule cunoștințe spre a crede într'o chestie oare care într'un chip deosebit de jurnalul lor obișnuit. Astfel nu e mirare, că legendele ticluite în birourile maghiare de presă

au căpătat aripi și au cutreierat aproape întreaga Europă. Și aceasta lua mereu la cunoștință, că Maghiarii ăștia ar fi o națiune înzestrată cu rari calități. «Presa europeană» spunea și lumea mereu credea că dacă monarhia habsburgică mai există, aceasta s'ar datori energiei și neobicinuitei priceperi politice a Maghiarismului. Că această rassă turanică ar fi alcătuint adevărata putere a acestei monarhii și astfel ea ar fi de o mare importanță pentru echilibrul european. Se spunea mereu și cu sistem, că Ungurii ar fi avînd aptitudini culturale cum nu le are nici unul dintre celelalte popoare din văile Carpaților și dela vadurile Dunării. Că ei ar fi națiunea cea mai cultă în Orient și că, prin urmare, Europa le-ar fi încredințat în chip firesc o istorică misiune de civilizare.

Legendele acestea au prins. Lumea a crezut. Și mare era mirarea cercurilor politice din Apus, cînd acum cîți-va ani Români începură o campanie publicistică cu scopul de a dăvăli minciunile și intervertirile maghiare. Multă lume nu putea crede ceea ce cetea în publicațiunile noastre. Cînd arătam situația de iloți a populațiunilor nemaghiare din Ungaria, mulți oameni de bună-credință credeau că exagerăm. Cînd susțineam că așa numita Cameră reprezentativă dela Budapesta nu represintă de

cît cea mai infamă călcare de drepturi, fărădelegi și șiroae de sînge cetățenesc vărsat în alegeri; cînd afirmam că «representanții» Ungariei dela Budapesta nu represintă decît *voturi cumpărate* cu banii contribuabililor, că nu represintă decît *corupțiunea cea mai întinsă*, — mulți străini, ba și Români dedeau adesea din umeri și credeau că legitima noastră aprindere ne făcea să exagerăm lucrurile.

Astăzi afirmațiunile Românilor și ale Slavilor din Ungaria sunt coroborate de *Maghiari* și de faptele reale ce se petrec acum în țările Coroanei Sf. Ștefan.

Sistemul de exploatare economică ce domnește în Ungaria și care a adus nu numai pe naționalități, ci și pe țărănimea maghiară la sapă de lemn este desvălit în toată lumina urcicioasă a imoralității sale. În toate părțile Ungariei isbucnesc zi de zi patimi vulcanice și dau foc întregii șandramale a gloriei de pae a Maghiarismului. Țărănimea maghiară e în plină revoluțiune. Ea a pus mîna pe coase și topoare, pe pari și pe tîrnăcoape și ține să-și facă ea însăși dreptate într'o țară ajunsă la marginea prăpastiei.

Ungaria e încă patria latifundiilor, a imenselor moșii medievale. Partea cea mare a țăranilor e lipsită de pămînt și astfel roabă la nobili. Oamenii cari fac politică la Budapesta sunt mai toți fie nobili, fie moșieri, oameni lipsiți de ori ce pricepere și de ori ce solitudine pentru nevoile țărănimei. În asemenea condițiuni, evident că doctrinele *comuniste* au găsit în cele din urmă calea la inima poporului. Guvernele maghiare, în neroada lor pornire de a maghiarisa naționalitățile, au lăsat friu liber agitațiunii socialiste, pentru că deh, socialistii erau la urma urmelor *Maghiari!* Dar această agitațiune, făcută pe un tărîm atît de roditor, de și se părea inofensivă la început, a prins rădăcini atît de puternice încît azi întreaga țărănime

maghiară e unanimă în a cere: *împărțirea pămîntului, înlăturarea ori cărui guvernămînt și organizașrea independentă a comunelor*. Cînd li se vorbește țăranilor maghiari de *patrie și națiune*, ei răspund cu *topoarele!*...

S'au săturat și ei de așa mîndrețe de patrie și națiune.

Guvernul maghiar a trimis în comitatele revoltate o sumedenie de regimente de infanterie și mii de jandarmi.

Așa crede el că va rezolvi chestiunea această socială a cărei natură el nu o cunoaște și nu o poate cunoaște.

Nu o poate, pentru că ori-ce guvern maghiar s'a răzimat și trebuie să se razime *exclusiv* pe mica noblime și pe marii gospodari, iar aceștia, în Ungaria, nu vor să știe de concesiuni ce ar trebui făcute claselor țărănești.

Se găsi mai deunăzi unul între acești nobili, care își luă inima în dinți și rosti în Cameră un discurs senzațional. Acest onorabil se numește *Gedeon Rohonczy*. E de douăzeci de ani membru al partidului guvernamental. În discursul său, *Rohonczy* făcu declarațiuni și revelațiuni ce produsera o sguduitură colosală în cercurile politice. El declară, că *vina* pentru situația actuală în care se găsește Ungaria, cade *asupra partidului liberal*, ce deține de vr'o treizeci de ani guvernul Ungariei. Acest partid a introdus o nemaipomenită corupțiune în moravurile politice. El nu s'a îngrijit de soarta economică a poporului, ci a căutat mereu și exclusiv să-și întărească pozițiunea. Apoi *Rohonczy* declară, că toate *mandatele deputașilor guvernamentali* sunt *cumpărate*. Că guvernele ungurești au vîndut diplome nobilitare și cu banii aceștia și cu bani din alte izvoare, ele și-au întocmit mereu Camere pe sprînceană. Guvernul Bánffy a cheltuit 3 milioane de fiorini, cu cumpărarea conștiinșelor în ultimele alegeri. Chiar el, *Rohonczy*, a primit, după propria

lui declarație, 5.000 de fiorini ca să-și cumpere voturi.

Cu asemenea «Parlamente» este de mirat, că Ungaria a ajuns la înspăimântătoarea situație în care se găsește?

Vorba e însă, mai putea-va să se mențină aceastăclică de nebuni și de mișei la guvern?

Aceasta atiră delă hotărîrea Împăratului.

SLAVISMUL ȘI GERMANISMUL

(Urmare și fînc)

La 1 Ianuarie 1879 Rusia începu a deschide Siberia pentru relațiuni economice cu Imperiul Rusesc.

Numeroase rețele de căi ferate erau proiectate, și cite-va secțiuni se găseau deja în exploatare.

La 1 Ianuarie 1898 Transcaucasul are o cale ferată de 1.115,8 kilometri, iar drumul de fer transsiberian are o lungime de 1.418,6 kilometri,

Pe de altă parte, *Buletinul rusesc de statistică financiară și de legislațiune* (din Junie 1897) dă un tablou uimitor despre comerțul exterior al Rusiei cu țările de dincolo de hotarele ei asiatice. În fine numeroase tratate de comerț unesc țările asiatice cu imperiul rusesc și sunt o dovadă despre eforturile pe cari le face Rusia spre a înlocui în Asia pe puterile europene.

Această repede schițare a desvoltării celor două mai puternice împărății ale Europei continentale pun destul de bine în lumină planul prodigios ce trebuia să neliniștească spiritul celor ce se cred și se afirmă arbitrii lumii.

Bărbați de Stat ca *Sully* scriitori ca *Emeric Lacroix*, filosofi ca *Leibintz*, *William Pen*, abatele de *Saint Pierre*, *Rous-*

seau ș. a., căutau să asigure pacea universală, pacea durabilă prin stabilirea unei imense federațiuni a Statelor libere ale Europei; dar acești doi suverani puternici visează a asigura pacea căutînd să reconstituească două mari împărății.

Dacă pacea este binele pe care îl dorim mai mult, dacă oamenii, cari au întemeiat în Europa aceste legi internaționale pentru pace, au dreptate, de ce oare nu nu ar favoriza popoarele eforturile principiilor cari au în minile lor puterea și se recomandă lumii ca reprezentanți ai lui Dumnezeu pe pămînt (?! N. t.).

Dar unirea atîtor populațiuni sub acelaș sceptru va întimpina o piedică în diferențele de religione. Austria, Spania Italia și Franța cu greu vor suporta (*auront peine à subir*) hegemonia Germaniei protestante.

Dar vorba e că trăim într'un timp de mari primejdii. Din toate părțile bintuește mai ales un pericol care este mai mare decum era Islamismul. Clădirea religioasă a Europei se dărîmă în toate părțile ei: îndoiala filosofică a pătruns în spirite și pe ruinele vechei morale religioase se înalță o filosofie pozitivă cu o morală științifică și demonstrabilă.

E explicabil deci dacă auzim mereu de încercări de împăcaciune între Papalitate și Tarism ca reprezentantul (!) ortodoxiei.

Dar constitui-vor popoarele piedici destul de reale în fața planurilor celor doi împărați și ale scaunului papal?

Negreșit astăzi nu putem pricepe, că s'ar putea odată ca Franța să fie plecată sub jugul german, liberalismul frances nu este azi înăbușit sub principiul autorității politice și religioase. Franța republicană și liberală va opune multă vreme încă o rezistență desnădăjduită și alianța franco-engleză, această alianță occidentală, la care mulți s'au gîndit de cele două părți ale canalului delă Manche, se va impune într'o zi invasiunei elementului german.

Dar Germania seceră pe fiecare an o nouă isbîndă asupra Franței. În vremea ce nefericita noastră țară se depopulează an de an, Germania își vede populațiunea crescînd, debordîndu-i fruntariile ce i-au devenit prea strîmte, și respîndindu-se în lumea întregă.

Divisiunile politice ale națiunii noastre vor înlesni opera de decadență: curentul reacționar ce se ridică și pe care guvernele se prefac a nu îl vedea, va mătura într'o zi instituțiunile noastre liberale pe cari înțelepciunea noastră nu va fi știut nici a le desvolta, nici a le apăra.

În acest timp cercurile conducătoare adorm Franța la umbra tratatelor. Pentru că ea este încă prea puternică spre a putea fi atacată în față, *ea este inmormîntată în alianțe ce sunt îndreptate în potriwa ei.*

Ce să mai zicem despre celelalte națiuni, despre Austria, Italia ce sunt deja la remorca Împăratului german: despre Spania ce se află în prada anarhiei; despre Turcia ce este deja în trei părți ale ei germană și rusească; despre micile State diseminate în Europa fără influență și fără armate?

Pericolul galben din Asia cu care am fost amenințați odată, nu există decît în imaginația cîtor-va visători. Noi am văzut cum Rusia își prepară cuceririle și cînd China se va trezi din somnul ei de mai multe ori secular, va fi prea tîrziu. *Opera slavă va fi desăvîrșită.*

În Africa, Rusia și-a asigurat amicitia Împăratului, care în curînd va ținea în mîna lui soarta acestui imens continent negru, de curînd deschis civilizațiunii.

În America, Germania își afirmă puterea; ea se manifestă ca arbitru al destinelor Europei; ea ține parte Spaniei în contra Statelor-Unite. În curînd cînd chestiunea cubană va fi regulată, cînd ori ce intimitate prea mare între Franța și Spania va fi evitată, Germania va căuta să cîștige

puternicile State ale Americii pentru politica sa.

În ultima analiză, forța va decide: iată de ce ori ce desarmare generală e amînată pe timp nehotărit. Se vorbește despre ea, spre a satisface sentimentalitatea banală a popoarelor și a filosofilor: dar nimeni în Europa nu se gîndește la o desarmare pe care Regii și Împărații o consideră imposibilă.

Din partea popoarelor, la cari socialismul și filosofia au emis deja ideia unei constituțiuni federale a tuturor popoarelor unite ale Europei; visul Împăratului german și al descendenților lui *Romanof* nu va prea fi contrariat. Multor oameni li se pare foarte natural a preconiza unirea popoarelor ca unicul mijloc de a preveni ivirea războaelor fraticide.

Cei mai buni dintre republicanii Franței urmăresc realizarea acestui ideal de justiție și de fraternitate universală; însă în vreme ce ei se gîndesc la o constituțiune republicană și modelată după constituțiunea federală a Statelor-Unite ale Americii, lăsînd fie-cărui popor deplina lui individualitate, cei doi puternici Împărați prea creștini se gîndesc la o constituțiune teocratică ai căror capi temporali ar fi ei, și al cărei cap spiritual ar fi Papa, «păstorul sufletelor!...»

Această opiniune va găsi negreșit increduli. Unele din afirmațiunile precedente vor face pe mulți sceptici să suridă. Dar nu e mai puțin adevărat că acest vis neliniștește nopțile și zilele celor doi oameni pe cari întîmplarea nașterii i-a așezat pe tronurile cele mai înalte, de unde ei domină lumea întregă.

Ar fi un temerar acela care, voînd să întrecă veacurile, evocînd posibilitățile viitoare, îngropate încă în chaosul timpului, ar aduce o judecată definitivă asupra merului evenimentelor.

Nimeni nu știe ce se va alege din aceste

proiecte ambițioase, unde va ajunge această politică a cărei țintă și origină noi le schițăm aci. Am voit numai să punem în lumină mobilurile tainice a acestei întregi diplomații, ale cărei multe acte singuratice par incoherente, dar cari derivă dintr'o gândire superioară și parte din planul prodigios de care vorbirăm.

Se poate însă prea bine, ca tronurile Rusiei și Germaniei să se dărîme înainte de ce s'ar putea realiza acest vis; se poate însă tot așa de bine, în conformitate cu legile istoriei, ca restaurațiunea celor două mari imperit de Orient și de Occident să fie numai preludiul necesar al Republicii universale a viitorului.

Un Diplomat.

COSMOPOLITISMUL

După LOUIS LEGRAND

(Urmare și fine)

Dar nu numai că patriotismul este inculpat de lipsă de inteligență; adversarii săi îl mai acuză că ar fi incompatibil cu regulile morale la cari este supusă viața noastră. Întru sprijinirea acestui cap de acuză se invoacă amorul propriu, mîndria ce îmbăta o națiune pînă la punctul de a o face nesimțitoare la tot ce nu este propriul ei merit se arată apoi că sunt națiuni cari atît de mult sunt mînate de egoismul lor în cît nu vor să vază în lume de cît pe sine și interesele lor; că spre a satisface aceste interese nici un motiv, nici o barieră nu le împiedică; rațiunea de Stat face să tacă conștiința, totul pare permis oamenilor publici în vederea măririi patriei lor. Același lipsă de scrupul s'ar fi văzînd apoi în mijloace, ca și în scîp. Printr'o pornire pasionată sau prin constrîngere legală Fran-

cezii ar fi nevoiți a se lua de piept cu Germanii și a se omori reciproc, a se fura unii pe alții, a-și da foc unii altora, deși unii și alții nu sînt barbari ci creștinii avînd aceleași trebuințe și același dor de pace.

Ce nedrept și ce puțin rațional este a tăgădui înălțimea unui princip ce nu trăește decît din dragostea și devotamentul fiilor unei patrii, care le condamnă și care obține dela ei nu numai sacrificiul resemnat ci chiar abnegațiunea veselă a vieții lor.

Dar nu numai în exaltațiunea luptei, în tumultul bătăliilor se desfășură această înălțime de suflet. Ce este oare mai nobil de cît disciplina unui popor ce se reculege cu mîndrie în urma unei înfrîngerii și care, punîndu-se din nou pe muncă, se observă mereu și se prepară în vederea de a conserva în viitor existența și demnitatea sa? Abusurile militarismului nu trebuie să ne facă orbi pentru înalta moralitate a unui astfel de spectacol.

Dar nu numai violarea justiției este formulată ca un cap de acuză; adversarii patriotismului mai adaugă greutatea apăsătoare ale administrațiunilor centralizate, sarcinile asupritoare ale bugetelor mereu crescînde, rigorile serviciului militar, cheltuelile sterile și ruinătoare ale păcii armate și, pentru a încorona totul, masacrările în mase, stoarcerea milioanei, răpirea provinciilor, noile și nesfîrșitele impozite ca urmări ale războaielor.

Dar e posibil a se imputa patriotismului aceste urmări? Noi nu credem; ele pot foarte bine fi pricepute, explicate și fără acest întreg cortaj de erori și de mizerii. Mai mult Trebuie să contestăm fără înconjur, că între ideia de patrie și între aceste urmări nefaste ar fi existînd o înlănțuire fatală, și că principiul ar trebui să respundă pentru deviațiunile și exagerațiunile ce pot interveni. Orișice virtute exaltată poate da naștere la un viciu; orișice calitate are o parte rezervă care constituie un defect.

Negreșit, personalitatea națională e susceptibilă de egoism, iar acest egoism poate duce la ură față de alții; fără îndoială, că urmărind binele țării noastre ne vine să dorim altora iar această dorință, rea prin sine însăși, e adeseori ispitită a-și dobândi satisfacțiune prin mijloace adeseori mai reprobabile. Dar așa este și cu independența individuală, așa este și în viața familiară. Iubirea exclusivă a personalității mele poate deveni păgubitoare și ostilă față cu orișice gândire desinteresată; iubirea exclusivă pentru ai noștri, deși e de un ordin mai înalt, poate intra și ea în conflict cu datorile prescrise de justiție și umanitate. Dar din pricina aceasta trebuie-va să condamnăm afecțiunile familiare? Întocmai ca acestea implică și afecțiunile patriotice o preferință ba chiar o preferință pasionată; dar o predilecțiune chiar pătimașă nu este în chip necesar o ură față de cei ce nu sunt obiectul ei. Slăbiciunea ce o are cineva pentru familia sa nu împiedică, ba chiar deșteaptă simpatii pentru celelalte familii; un părinte de familie se asociază mult mai ușor la alte familii decât un holteiu, pentru că el le înțelege mai bine, el simte mai ușor încercările și jalea unei alte vetre familiare.

Tot astfel e situațiunea și între națiuni. Poți dori binele națiunii la care aparțini, fără ca să dorești nenorocirea unei alte națiuni.

Zadarnic zice *Voltaire* «că o țară nu poate câștiga fără ca alta să piardă.» Tocmai contrariul rezultă din evoluțiunea economică a epocii noastre. Din ce în ce apare mai mult solidaritatea universală; nu mai este adevărat, că un popor nu poate agonisi ceva fără ca altul să piardă. Mai exact ar fi să zicem astăzi, că dacă un popor trece printr'o criză, aceasta se repercutează la toți vecinii săi, cite odată chiar în lumea întreagă. A mîna pe cine-va spre ruină însemnează a lucra contra pro-

priilor interese, pentru că efectele acestei ruine se resfrîng pretutindenea. Nimic nu este deci mai fals decît a susține că individualitatea națiunilor le-ar fi obligînd a se urî mutual și a-și dori pierzarea.

Fracționarea umanității într'un anumit număr de State răspunde la o veritabilă lege a firei noastre. Globul e prea vast și prea populat pentru ca un cadru unic să poată conveni atitor grupuri etnice risipite și neasemănătoare.

Un guvernămînt ce s'ar întinde asupra unui asemenea spațiu nu ar putea fi decît inert sau tiranic. El nu ar putea să potrivească procedurile sale trebuințelor și împrejurărilor; voind să mulțumească pe unii, el ar nemulțumi pe alții. Căci popoarele nu sunt separate numai prin distanță; ele sunt deosebite după felul de temperament, după aptitudini și înclinațiuni. Puterea care ar fi destul de îndrăzneată să asumeze o asemenea gigantică regie ar da probă de lipsă de inteligență prin uniformitatea oarbă a metodelor sale. Cînd un popor se lasă a fi tîrit de patimele sale, cînd se servă de forță spre a statornici asupra el face fără îndoială rău; dar nu urmează că aceasta ar fi un rău în sine. Aceasta e eroarea adversarilor ideii de patrie; ei confundă mereu dreptul cu abuzul, ei condamnă patriotismul, acest excelent princip de viață și de emulațiune, pentru că el, trecînd une-ori limitele, se aprinde și se exaltează. Dar dacă coexistența unor State rivale își are primejdiile sale, concentrațiunea lor ar fi o primejdie mult mai reală; ea ar strînge foculare libere și active, ea ar preface universul monoton și steril.

Făcînd să sece patriotismul care este un izvor de sentimente impersonale, o asemenea concentrațiune internațională ar suprima una din forțele ce sunt azi un contrapond față de egoismul nostru firesc; ea ar rînvia energia mobilurilor interesate

și nu ar reuși să deștepte devotamente în favoarea unui ideal prea vast și prea imperceptibil spre a putea pasiona sufletele.

Ce însemnează această vorbă de «crimă» pe care o aplică *Tolstoi* celor ce preferă patria lor proprie? Ce însemnează acest paradox absurd care susține că patriotismul ar fi cauza tuturor relelor sentimente și a tuturor vivanțelor?

Nu ne putem îndoi că aci nu ar fi la mijloc o sinceră și adincă dragoste pentru umanitate; dar această dragoste e pe un drum greșit. Nu va să zică că trădăm fraternitatea universală pentru că refuzăm a slăbi în simțiminte patriotice, precum nu ne trădăm patria iubindu-ne familia. Toate aceste afecțiuni există spre a fi coordonate iar nu spre a se exclude reciproc; una servă drept scară și sprijin celeilalte.

Din contra, acest sentimentalism cosmopolit ce se adresează la toți nu se adresează în fond la nimeni și se evaporează în lipsa unui obiect tangibil. În practică, această profesie vehementă a unei simpatii hiperbolice față cu generali tatea semenilor noștri se traduce, fără vr'un profit pentru aceștia, într'o nesocotire a obligațiilor stricte pe cari ni le impun legături mult mai apropiate și nu mai puțin sfinte.

BIBLIOGRAFIE

Almanah Tipografic, editat de **George Filip**, București, Tipografia L'Indépendance Roumaine 1898. Anul II.

Anul trecut când d. *George Filip* edită pentru prima oară *Almanahul Tipografic* ne exprimam plăcuta noastră surpriză pentru neobișnuita corectitudine și frumusețe tehnică a acestei lucrări. Anul al doilea al acestui *Almanah* merită încă mai mult atențiunea și admirațiunea tuturor celor ce știu să aprecieze o artistică operă tipografică. Credem că nu exagerăm afirmând, că

pe tărîmul artelor tipografice în România *Almanahul* d-lui *Filip* constituie un cap de operă.

Almanahul acesta cuprinde în afară de partea calendaristică, de deosebitele tarife și taxe o serie de articole foarte remarcabile între cari cităm: *Statistica de jurnale, Naționalitățile din Austro-Ungaria, Industria cărților la noi, Tiparul autotipielor, Federațiunea austriacă a lucrătorilor tipografi, Chestii igienice, Corurile tipografice, Noua școală de arte grafice și industria de cărți din Viena, Societățile tipografice din țară și străinătate, Presa tipografică, Reviste tehnice-tipografice recomandabile* și mai multe articole bine scrise, privitoare la chestiuni speciale tipografice.

Almanahul cuprinde apoi o fotografie tipărită a regretatului *George Em. Lahovari* precum și două splendide *fotocromotipografii* adică fotografii tipărite în trei culori. Aceste fotografii represintă pe *Principele Ferdinand* și *Principesa Maria*.

Tipărirea în culori este o muncă foarte grea; ea constituie unul din progresele cele mai mari ale artei tipografice din ultimii ani și nu știm că s'ar fi mai executat asemenea lucrări în țară.

Tiparul și aranjamentul întregului Almanah sunt atât de reușite, încît cînd iei acest Almanah în mînă ai crede că este o lucrare eșită din vr'un celebru atelier tipografic din Occident.

Ornamentațiunea deosebitelor anunțuri și reclame comerciale e făcută cu atîta măiestrie și bun simț, încît nu ne mirăm că Almanahul cuprinde un număr atît de bogat de anunțuri.

Nu putem decît să felicităm pe d-nul *George Filip* pentru această probă eloquentă a talentului și cunoștințelor sale tipografice și ne simțim mîndri, că arta tipografică română numără în sinul său asemenea oameni.

Pretutindeni în acest Almanah se vede stăruința editorului și a colaboratorilor săi *G. Ionescu, Dim. G. Ionescu* ș. a. de a răspîndi cunoștințele tehnice-tipografice moderne între colegii lor și a ridica astfel arta tipografică română la înălțimea la care se găsește ea în țările cele mai culte din Europa.

D. Filip are în acest Almanah un foarte interesant articol despre instrucțiunea în arta tipografică, asupra căruia atragem atențiunea tuturor acelor cari înțeleg importanța desvoltării tipografiei artistice în România.

Reproducem aici cite-va pasaje din acest articol:

În țările apusene, unde industria este la adăpostul legii, nu se poate abusa de diferitele meserii în modul cum se abuzează la noi, adică nimeni nu poate avea un stabiliment industrial, decât aceia cari au învățat meseria respectivă, sau având un om capabil pe terenul tehnic.

La noi se întâmplă cu totul altfel. Fie care om care dispune de ceva parale și încântat de unul și de altul că cu tipografia se fac averi enorme, se apucă de această meserie fără a o fi învățat vr'odată.

Se comandă materialul necesar, se înțelege că 8% este material mort din cauză de necunoscută și apoi se începe lucrul. În curînd se observă că chețuțiile întrec veniturile și imediat începe vinatul după lucrătorii efitni și după elevi, cari în loc să pună lucrurile la cale prin diferența economiilor imaginate de proprietar, face tipografia în cel mai scurt timp în o grămadă de amestecătură sau «fiș» după cum îi zicem noi tipografil.

Văzînd în fine că lucrul în modul acesta mărește și mai mult pasivul budgetului, începe concurența ideală contra patronilor tipografil de meserie. Comenzile se iau de multe ori că nici hîrtia nu este plătită și cite și mai cite moduri unele mai deplorabile ca altele.

Toate acestea contribue ca frumoasa artă tipografică să regreseze așa de mult și ca lucrătorii tipografil să fie reduși la salarii mai rău ca salahorii iar cunoștințele tehnice din ce în ce mai reduse.

De aci vine apoi că lucrătorii buni și inteligenți desgustați de mizeriile ce-i înconjoară, părăsesc meseria pe care a învățat-o și pe care o iubesc, și se apucă de alt-ceva.

În alte State, în primul rînd sunt domni patroni cari fac tot posibil ca să scoată tot numai lucrători buni, căci lucrul este constat că un lucrător cu cunoștințe tehnice bine stabilite, produce împătrit decît așa numiții lucrători de contrabandă

Să sperăm că domni patroni, tipografil de de meserie, de cari am multă stimă, vor lucra din răzputeri ca să formeze lucrători cu o educațiune tehnică modernă, căci numai în modu acesta se poate pune o stavilă concurenții ileale, dînd astfel imprimatelor române un colorit, conform timpului în care trăim.

* * *

Cînd primim imprimate venite din străinătate de ori ce natură ar fi ele, ne mirăm foarte mult de înfățișarea elegantă și îngrijirea ce o au.

În primul rînd ne frapează hîrtia care se deosebește foarte mult de hîrtia fabricată la noi în țară, și care joacă un rol foarte însemnat domeniului imprimatelor.

Toată lumea, la noi, se miră și nu-și poate explica diferența dintre imprimatele române și străine privitor la hîrtie. La noi toate imprimatele și toate produsele industriei cărții în general sunt cu 150-200% mai scumpe ca în streinătate

cea ce urcă prețul imprimatelor enorm, și aceasta este cauza că imprimatele noastre se înfățișează în general pe hîrtie ordinară.

Statul român, în buna-i intenție de a da un avînt fabricării hîrtiei în țara românească, a pus taxe vamale enorme, pentru a protegia fabricațiunea română, însă se vede că nu a examinat mai deaproape această prea importantă chestiune, adică a sili fabricele române, ca un interval oarecare de timp, să ajungă la aceiași perfecțiune, ca fabricele din streinătate, oferînd aceleași avantaje publicului român, dînd astfel un avînt mai mare industriei cărții, care este cel mai important factor pentru promovarea culturii.

După informațiunile ce le am din dreapta și din stînga, fabricele române se restrîng mai mult la fabricarea hîrtiei ordinare, pretextînd că hîrtia bună se aduce din streinătate; mai departe fabricele române se plîng că nu au personal cu cunoștințe tehnice destul de bine stabilite. Dacă lucrul stă așa atunci a cui este vina? Credem că tot a lor, de oare-ce într'un interval de cîțiva ani de zile se poate forma un personal tehnic tot atît de capabil ca al ori-cărei fabrici de hîrtie din streinătate, se înțelege, atunci cînd oamenii competenți s'ar interesa și ocupa mai deaproape și foarte amănunțit de această importantă chestiune.

Fabricațiunea hîrtiei trebuie să preocupe toată lumea cu carte, dar, în primul rînd pe autori, tipografil, librari, editori și pe toți aceia cari se ocupă cu industria cărților.

Ajungînd hîrtia la noi tot la același preț ca în celelalte țări, traficul va fi înzecit de mare și industria cărților va lua altă față ear statul român se va desvolta în toate direcțiunile cu mult mai repede, aducînd foloase neașteptate.

Se naște acum întrebarea: sau fabricele române vor lua măsurile necesare ca să ajungă la calitățile și prețurile hîrtiei din streinătate, sau la din contră să se reducă tariful vamal, de oarece cea mai importantă și frumoasă industrie, adică industria cărților, nu poate să stagneze și să suferă că pînă acum, din cauză că cele cite-va fabrici de hîrtie din țară nu știe sau nu voește a profita de beneficiile acordate de stat pentru a se desvolta.

Cite miserii nu întîmpină tipografil, librarii și autorii din cauza lipsei de hîrtie în țara românească și la urma urmelor suntem siliți a ne procura hîrtia necesară din streinătate plătiînd transportul și taxele vamale exorbitante. Este trist cînd vezi că cărțile streine tipărite costă mai efitin de cît hîrtia albă la noi.

Iată deci cauzele principale cari împiedică industria cărților la noi.

Der Völker-Kampf in Ungarn.

Man liebt es in Ungarn, die Nationalitätenfrage von oben herab zu betrachten und ihr jede Bedeutung abzuspochen. Die magyarischen Politiker haben zu wiederholten malen erklärt, in Ungarn gäbe es einfach *keine* Nationalitätenfrage. Es wären nur einige Hundert «Agitatoren» die den Lärm schlagen, aber mit diesen werde der magyarische Staat bald fertig werden. Thatsächlich hat man seit einigen Jahren die Gefängnisse von Waitzen, Szegedin und Klausenburg namentlich mit Rumänen bevölkert, — aber weder nimmt die Anzahl der Agitatoren ab, noch kann die Nationalitätenfrage aus der Welt geschafft werden.

Die Magyaren glauben in ihrer Naivität, dieser Frage los zu werden, wenn sie die Existenz derselben hartnäckig leugnen und dabei Alles todschweigen lassen, was diese Frage dem Auslande in's Gedächtniss rufen könnte. Diese Taktik ist alt und abgenützt. Nichtsdestoweniger wird sie von den Magyaren weiter befolgt. Wer dabei den Kürzeren ziehen wird? Das kümmert vorläufig unsere Nachbarn nicht, sie machen ihre turanischen Äuglein zu, und wollen nichts sehen was ihrem Grössenwahn zuwiderläuft.

Wohin die magyarische Nationalitätenpolitik führt, das lässt sich aus den gegenwärtig in Ungarn tobenden Bauern-Revolutionen beurtheilen.

Gerade so wie die Magyaren die Nationalitätenfrage vornehm ignorirten und bloss der Magyarisirungs-Utopie nachjagten, so ignorirten sie auch die socialen Verhältnisse der magyarischen Bauern und da wachten sie eines schönen Tages zu dem Bewusstsein, auf dass es in Ungarn denn doch eine Agrarfrage gibt. Das vielbesungene

Ungarnland steht heute in Flammen. Die Bauern fordern die Auftheilung des Bodens, eine communistische Verfassung und argumentiren dabei mit Dreschflegeln und Heugabeln. «*Vaterland*»? «*Nation*»? Das sind ihnen verhasste Begriffe. Sie wollen vorläufig *Brod* und wenn der Magen seit geraumer Zeit hungert, da kommt dem Bauer der patriotische Idealismus wie eine blutige Ironie vor. *Magyarisirung*? Davon will der arme magyarische Bauer nichts wissen, denn von der Magyarisirung kann ja *er* nicht leben. Die *Gentry* aber und die Latifundien-Besitzer, die vor lauter Übermut ohne den Sport der Magyarisirung einfach nicht leben können, vermögen diese Verwässerung des ehemaligen Bauern-Patriotismus nicht zu begreifen. Die Chauvins trösten sich aber. Sie bilden sich ein, die Bauern Revolten würden bald aufhören, denn diese «bethörten» Leute würden ja bald wieder zu Vernunftgründen gebracht werden können. Dazu braucht man nur recht viel Gendarmen; und Herr Bánffy hat ja deren Zahl stetig vermehrt. So verstehen die «führenden Kreise» Ungarns die socialen Fragen. Deshalb bieten aber auch die magyarische Pusteln heute diesen blutigen Anblick und diese communistische Atmosphäre.

So geschieht es immer und überall, wenn ein Land das Unglück hat von Nullitäten regiert zu werden.

Baron Bánffy und sein für baares Geld zusammengetrommeltes Parlament dürften ja in den verschiedenen Comitathäusern als grosse Staatsmänner gelten, aber von grossen socialen und nationalen Fragen verstehen sie nichts. Denn sonst würden sie nicht Jahre lang diese Vogel-Strauss-Politik getrieben haben.

Das Resultat, zu welchem sie in der socialen Frage gelangt sind, erwartet sie augenscheinlich auch in der Nationalitäten-Frage.

Heute bestreiten sie noch die Existenz dieser Frage und missbrauchen die ihnen anvertraute Macht, um die Völker Ungarns ihrer Nationalität zu entkleiden, und ihnen dabei jede Vertheidigung auf gesetzlichem Wege unmöglich zu machen.

Der Hass dieser Völker condensirt sich und, er wird mit mathematisch-physischer Gewissheit früher oder später zum Ausbruch gelangen. Dann dürften die Magyaren wieder einmal aufwachen und einsehen, dass es in Ungarn eine Nationalitätenfrage gibt.

Wenn sie mit ihren Bauern-Aufständen so leicht fertig zu werden vermeinen, mit *Völker-Aufständen* würde es denn doch nicht so glatt gehen. Und zu einer solchen Eruption der nationalen Leidenschaften treibt die unsinnige Politik der magyarischen Regierungen.

Wenn der Satz auf culturgeschichtlicher Wahrheit beruht, dass für Volks-Aufstände die betreffenden Landesregierungen verantwortlich sind, so ist das jedenfalls mit Bezug auf Ungarn vollaut begründet.

Der jetzt dort wüthende Bauern-Aufstand ist ein Ergebniss der theils kopflosen, theils egoistisch-gewalththätigen Regierungspolitik. Dieselbe Politik wird die Verantwortung auch für die weitere Entwicklung der nationalen Kämpfe zu tragen haben.

Log.

Der Lehrstuhl für rumänische Sprache an der Budapester Universität.

An der Budapester Universität besteht für die Hörer rumänischer Nationalität ein *Lehrstuhl* der rumänischen Sprache und Literatur. Professor Dr. *Alexander Roman*, der seit dreissig Jahren dieses Fach an der Budapester Universität vortrug, ist vor einigen Wochen gestorben.

Die Rumänen erwarteten nun, dass die Regierung diesen Lehrstuhl einem wissenschaftlich

gebildeten Rumänen anvertrauen werde. Sie aber, die blos die Magyarisirung in's Auge fasst, hatte sofort nach dem Hinscheiden des von den Rumänen hochgeschätzten Dr. *Roman*, einen rumänisch-serbischen Renegaten, einen gewissen *Alexits György* zum provisorischen Professor dieses Lehrfaches ernannt. Die rumänischen Studenten empfangen jedoch diesen politischen Agenten mit «Abzug»-Rufen, und der wackere musste bald «abziehen».

Nun gedenkt die magyarische Regierung, diesen Lehrstuhl definitiv zu besetzen, und wie man hört, will sie diese Stelle dem zu einer traurigen Berühmtheit gelangten Renegate, *Moldovan Gergely* anvertrauen.

Dieser ehemalige magy. Polizeispitzel, der weder eine wissenschaftliche Vorbildung hat, noch irgend welche wissenschaftliche Werke verfasst hat, ward, infolge seiner der Regierung erwiesenen erbärmlichen Dienste, zum *Professor* der rumänischen Sprache und Literatur an der Universität zu Klausenburg ernannt. Nun soll er avansieren. Der Mensch verdient ja dieses Wohlwollen seitens der magyarischen Kreise, denn er gibt, mit Unterstützung des magyarischen Culturvereins, eine Monatsrevue in rumänischer Sprache heraus, worin er sich nicht entblödet, seinen angeblichen Lesern die Magyarisirung anzupreisen. Und ein solcher Auswurf der rumänischen Gesellschaft soll den rumänischen akademischen Bürgern Vorträge über National-Literatur halten!

Doch wollen wir seine Beförderung ernst abwarten.

Neue Rumänen-Verfolgungen in Ungarn.

Am 25. Februar gelangt vor den Arader Gerichtshof der Process der rumänischen Lehrer *Costin* und *Heretiu* und anderer sechs Bauern von *Moroda* zur Verhandlung.

Diese Leute stehen unter der schweren Anklage: sie hätten vor drei Jahren ein Lied, «*Hora Ligii*» (die Hora der Liga) gesungen!!...

Das magyarische Blatt «*Arad és Vidéke*» bringt seinerseits die Nachricht, dass derselbe Gerichtshof eine Untersuchung gegen

mehrere rumänische Priester und Lehrer eingeleitet hat, weil dieselben gelegentlich der Beerdigung des seinerzeit im Memorandums-Processe verurtheilten Arader Advocaten Dr. Aurel Suciu, national-rumänische Cocarden trugen.

Diese ungarische Freiheit ist doch einzig in ihrer Art.

Ob es in Russland ärger sein kann? Das dürften die Magyaren einmal am eigenen Leibe ermessen! Denn es ist umsonst: diese verrückte Magyarisierungspolitik wird nie und nimmermehr den Magyaren zu gute kommen; sie arbeiten einfach für Einen Dritten!

Ob man aber diese herostatische Politik noch lange gewähren lassen wird?

Wieder die offizielle Magyarisierung.

Das magyarische Ministerium des Inneren hat an die ihm unterstehenden *Beamten* folgendes Circular-Schreiben gerichtet:

Königl. ung. Ministerium des Inneren.

Zahl. 13211—V. e.

Rundschreiben an alle Municipien.

Ich sende Ihnen hiemit Exemplare der von *Telkes Sándor*, dem Präsidenten des Central-Vereines zur Namensmagyarisierung, verfassten Broschüre: „**Wie sollen wir unsere Namen magyarisieren**“, behufs Verbreitung unter die Mitglieder des Municipiums. Dabei fordere ich Sie auf, die Beamten anzuweisen, die erspriessliche (*üdvös*) Bewegung der Namensmagyarisierung in weitesten Kreisen zu fördern.

Budapest, am 5. Februar 1898.

Für den Minister:
Latkoczy József,
Staatssekretär.

Und da hat die deutsch geschriebene Budapester und Wiener magyarische, Presse noch die Frecheit, die offizielle Magyarisierung in Abrede zu stellen.

Wenn es so weiter geht, dürfte in Ungarn bald die Inquisition eingeführt werden.

CRONICA GENERALA

DELA ROMÂNII DIN BUCOVINA

D-l Dr. *George Popovici*, energicul deputat în Camera Austriei al Românilor din Bucovina, a convocat zilele trecute pe alegătorii săi la o adunare publică în *Câmpulung* și le-a expus situația într'un mod foarte plastic. Erau aproape de 1000 țărani cari au făcut tinărului deputat entuziaste ovațiuni.

Iată câteva părți din discursul d-lui Dr. *Popovici*:

«Ce este esența acestei lupte? Despre ce e vorba? E vorba pur și simplu ori de să se manție în Austria un sistem, care impune națiunilor dureroase sacrificii de drepturi, sau să se creeze o nouă stare de lucruri mai justă din punct de vedere național.

Fie-care evoluțiune are stațiuni intermediare. Numai pas cu pas înaintează progresul. De aceea momentan e vorba: să se lărgească autonomia țărilor Austriei sau ba? și mai departe e vorba: să aibă toate națiunile Austriei drepturi egale sau să fie ca pînă acum o nație privilegiată, altele mai puțin băgate în seamă, iar restul helotizate? Pentru noi Români, cari în această trinitate de ranguri am ocupat locul cel mai nefavorabil nu există decît un răspuns. *Autonomia trebuie lărgită.* (Aplause). *Numai așa își va reculege Austria puterile.* (Aplause). Veleitățile centraliștilor sunt sofisme. (Așa e!) Inflorirea țărilor va împropăta și întregul. Români, cari cunosc propriile lor suferinți, amarul vieții națiunilor preterate, nu pot decît lupta sincer și necondiționat pentru *egala îndreptățire.* (Așa e! așa e!) De soartea acestei lupte e legată și soartea noastră și care diî noi nu dorește ca să intrăm și noi în drepturile noastre depline să avem cël puțin acuma la finea secolului al 19., *diregătorii și școli în limba noastră?* (Aplause). De aceea clubul român din parlamentul din Viena s'a atașat *partidelor autonomiste*, s'a aliat cu acele grupuri cari au încurs în programul lor egali-

tatea națiunilor din Austria. Așa cer interesele noastre naționale, iar clubul român a avut a păzi aceste interese și nu altele. (Aplause vii). Raportul nostru față de stînga și de partidele germane din stînga e clar. Mai întîi nu e vorba aici ori de suntem germanofili sau nu. Dragostea e lucru bun și dulce. Dar precum chiar și în frăția brinza numai pe bani se dă, așa și în politică nuai interesul hotărăște și nu inima. Interesul nostru momentan nu ne apropie de grupurile germane din stînga parlamentului. Aceste grupuri nu tind la o sporire a dreptăților autonome ale țarilor. Aceste grupuri nu tind la egala îndreptățire a națiunilor pe toate terenele. Din rîndurile lor au eșit vorba volantă despre națiuni inferioare. Rîndurile lor sunt comandate de grupul radical național. Acest grup intenționează *eschurerea Galiției și a Bucovinei din parlamentul vienez*, și crearea unei diete generale la *Lemberg*. În acea dietă vor trebui să apară trimișii Bucovinei vasale. (Vezi! vezi!) *Aceasta însă înseamnă sfîrșitul națiunii Române în Bucovina*. (Aprobări sgomotoase). Ne-am cufunda în oceanul leșesc cum cade perdată o piatră scumpă în un fund de iaz. (Așa e! așa e!) De am face tovarășie cu cei ce au acest plan am fi vinovați de stingerea Bucovinei și a Românilor, *am comite un paricid*. (Mare mișcare aprobătoare în întreaga sală). Aceasta nimene nu o poate cere, nime nu o poate aștepta de la noi. (Aplause). Noi pretindem firm nu numai că Bucovina în ori ce cas să rămînă autonomă și dar mai vîrtoș înăc cerem, ca drepturile ei să se adauge și să se lărgească. Mai ales de Galiția nu voim să știm nimic. Din contră dorim ca acele legături, cari azi ne mai leagă de vecina noastră d. e. curtea de apel, direcția căilor ferate ș. a. cit de curînd să le putem curma. *Să rupem cu desăvîrșire firele de azi, e gîndul gîndul nostru, iar nu să le prefacem în lanțuri vecinice*. (Așa e! așa e!) Acesta e *credcul partidului român* și el va rămînea neschimbat și va credincios realizat. (Aplause sgomotoase). Oricine poate cunoaște, că nu din antipatie față de Germani nu putem merge cu stînga din parlamentul din Austria. Interesele noastre nu se află acolo la adăpost. (Așa e!). Dar este alăturarea Bucovinei la Galiția, cum o dorește programul din Linz, în interesul Germanilor bucovineni? Răspundă ei singuri, clarifice-se ei cu conaționalii lor. Noi păzim ale noastre. Mai este un lucru privitor, la care de asemenea nu avem lipsă de escusări, dar despre care trebuie să vorbim odată în public pentru a risipi legendele, ce binevoitorii noștri le pun în curs, *Suntem calomniați, că am încheiat un pact cu Polonia*, cum a încheiat Faust o legătură cu satana în urma căreia l-a luat dracul.

Mulțumim din inimă la toate acele fecioare politice, cari ard de dor să ne mîntue din această stare de osîndă. Noi n'avem lipsă de intervenția lor liberatoare pentru-că nu suntem în pericol. Adevărat e, că mergem în parlament

alătura cu Polonii. Dar drumul nostru cel împreună nu are ținta ca să ajungem la *Lemberg*. Noi nu mergem numai cu Polonii. *Mergem aliați cu toți acei ce au proclamat drept deviză lărgirea autonomiei și egala lărgire a națiunilor*. Dacă între partizanii acestor principii politice se află și Polonii, înseamnă aceasta, că noi am pactat cu ei în special, că am vîndut independența și viitorul Bucovinei? Cercurile românești sunt încredințate, că din momentul ce Polonii ar schimba atitudinea lor corectă ce o observă dela constituirea clubului român în coace și ar manifesta o ingerență în afacerile bucovinene, noi am deveni dușmanii lor neîmpăcați,

Dr. *Popovici* aduce apoi vorba la propunerile prezentate de d-sa în ultima sesiune a parlamentului (clasele paralele române la pedagogiul și curtea de Apel din Cernăuți) și promite a le repeta și a le susținea și în sesiunea viitoare, arătînd necesitatea urgentă a acestor instituțiuni. *Învățămîntul nostru nu va avea roade bune pînă ce nu vor primi învățătorii instrucția în limba în care ei au a'o preda*. Cine a învățat a cînta din scriptură nu poate da-concerte din fluer. (Ilaritate). Oratorul arată apoi modul cum *scoala de lemnărit din Cîmpulung*, care numai românească poate fi (aplause) poate fi îndrumată spre calea unui progres; arată stadiul în care se află chestia *salarîilor preoțești* și discută în mijlocul unei atenții încordate *proiectul de lege pentru asociațiunile țărănești*. D-l Dr. *Popovici* raportează apoi gospodarilor adunați despre *adunarea țaranilor* din Viena, arată importanța cooperării întregului element plugăresc, promite că va presenta țărănimea Bucovineană și la consfătuirile cari se vor ține în Martie la Viena în chestia transacției cu Ungaria și a reformei birului, numai roagă țărănimea română din Bucovina să rămîie credincioasă stindardului partidului național și numai sub acest stindard să lupte pentru interesele ei de clasă. (Aplause).

Partidul român *trebuie să fiă partid sincer național* (aplause) și trebuie să aibă în vedere interesele majorității aderenților săi, *interesele plugărești* (aplause). În adunările noastre se vor ancha trebuințele noastre agrare și vor forma un program alcătuit emperic. *Nu samblona, nu frasa ci viața reală va dicta programul acesta* (aplause). *Programul agrar plugăresc* va fi un punct principal, de asemenea valoros ca naționalismul, în credeul partidului nostru. Aceasta e tendința. (Aplause).

Oratorul vorbește apoi despre importanța *cabinetelor de lectură* din punctul de vedere cultural și cere înființarea lor în fie care comună. Cabinetele sunt vetre de unde se revarsă căldura și lumina poporului nostru (așa, e!). Ocîrmuirea trebuie să dorească prosperarea acestor cabinete, pentru că ele aduc prosperarea poporului. (Așa ar trebui să fie!) *Cine calomniază aceste cabinete aduce un mare rău țării*. (Aplause frenetice). Numai acela care nu cunoaște ce sunt cabinetele le poate uri. D-zeu să-i ierte că nu

știu ce fac (aplause). Dar noi cari cunoaștem ce lucru bun și adevărat patriotic sunt ele nu vom ierta ca ele să se sugrumă și să se strice (aplause frenetice). *Vom lupia pentru ele, ca pentru un scump și neprețuit odor* (aplause sgomotoase) și cine e dușmanul lor e dușmanul binelui nostru și nu putem avea, prietenia cu el (aplause). Oratorul atinge apoi organizația partidului. *O societate politică în Cernăuți nu ajunge, districtele trebuie să se organizeze și ele politicește.* Cernăuțul e departe, iar în districte sunt multe necazuri și inconveniente. Unitatea partidului nu va suferi, căci închegarea pe basa programului național e în țară destul de tare, și nime numai poate rezista opiniei publice, care cere naționalism și unire în partid (aplause).

«GOZSDU»

«PETRU MAIOR»

«TRIBUNA»

Mirozenii Ungurești

Tari de cap ziaristiști aștia unguri. Dar mai tari de fantasmă....

Nu se mulțumesc a ticlui — în spirit *perciunat!* — lungi coloane despre «afacerea» Zola, cu care vor fi făcând și ei bune «afaceri.» Nici chiar terribile vești ce se publică despre revoluția socialiştilor nu le țin ei destul de senzaționale, pentru a urca.... Ce? — Nivelul ziarului? Aș! — Numărul abonaților!

De aceea nu lasă din mână mijlocul cel mai «patriotic»: calomniarea naționalităților, și îndeosebi a noastră a *Românilor*, pe cari ne țin mai primejdioși «Statului maghiar....»

Pentru a nu putea calomnia cu tot «succesul» ziaristiști unguri nu se dau înapoi nici dela cele mai riscate întreprinderi (înțelege: miuciuni, bazaconii, infamii etc)... Cu o puterie de fantasmă care trebuie s'o recunoaștem, între geniul — pentru că e aproape de nebunie! — și cu o perversitate de suflet, care ar face onoare celui mai celebru criminal, — așa «operează» ziaristiști unguri față de noi!

*

O excelentă dovadă ne dă numărul de ieri (18 Febr. n.) al lui *Magharorzág* într'o corespondență cu suggestivul titlu «*Egy alapítvány nemzetiségy czélokra*» (O fundațiune pentru scopuri naționaliste).

Fundațiunea e — «Gozsdu»; scopurile naționaliste sunt — «agitațiile valahe», cari s'ar face la societatea «Petru Maior» din ordinul «Ligei»...

Tendința foii ungurești e revoltătoare: să compromită *dintr'odată trei* instituții culturale românești: fundația «Gozsdu», societatea «Petru Maior» și «Liga Culturală»...

Toate aceste instituții românești sunt de mult — dela întemeierea lor chiar! — *spini* în ochii Ungurilor șovinisti. Întru a-și ajunge «nobilul» scop de a jertfi toate aceste instituții — «culturei maghiare», șovinisti nu se însăpămintă nici dela cele mai ticăloase campanii contra lor. Mai ales contra societății «Petru Maior» susțin de o vreme încoace o prigonă într'adevăr *mișelească.*

Corespondența lui «Magyarozág» se prezintă cu toată siguranța ca un *nou atac* de natura asta.

Cele mai ciudate bazaconii și răutățile cele mai grețose se debitează în corespondența foii ungurești.

Dăm aici câte-va spicuri:

Fie-care universitar român capătă anual un ajutor de câte 100 fl. (dela «Gozsdu») bogat și sărac *deopotrivă.* E destul să se justifice cu indexul și cu faptul, că e membru la «Petru Maior»!

Cea mai mare parte a universitarilor români din Budapesta sunt copii de părinți bogați (Bree !!) cari n'au lipsă nici de ajutor! nici de stipendiu, dar totuși trag fără excepție rentă anuală, pentru că *acesta este interesul Ligei* (Aha!). Interes pentru aceea, că sumele acestea *studentii universitari le aduna la poruncă mai înaltă și le folosesc în scopuri de «agitație»* (!!).

Din acești bani s'a colectat și pentru fondul lui Iancu.... și banii s'au depus la banca «Albina», — continuă «Magyarorzág» cu scopul evident de a compromite și «Albina», care — zice foia maghiară — temându-se de autorități ar fi depus banii la *Banca națională din București.*

Dar nu se ajung cu atit ziaristiști dela «Magyarorzág.» Ci pentru a compromite și mai mult fundațiunea «Gozsdu» și societatea «Petru Maior», le aduc în legătură politică cu ziarul nostru.

«*La recomandafia redacției «Tribunei» — zice «M-g» — mai beneficiază și de câte un ajutor de 200—300 fl. (dela «Gozsdu!») acei universitari români, cari și-au câștigat merite deosebite în desvoltarea agitației!*»

Ei, dar aici prea au spus-o *boacănă!*

Nu că primesc ajutoare dela «Gozsdu» universitarii noștri, dacă-i recomandăm noi, ci — *le perd și pe care le au!* Pildă necontestabilă e cazul colegiului nostru de redacție, d-l *Ioan Scurtu*, student în filosofie, căruia i s'a detras stipendiul dela «Gozsdu» tocmai pentru că lucra la «Tribuna.»

Urmind cu bazaconiile, foaia ungurească dă și o listă a studenților români, cari ar fi contribuit pentru fondul lui Iancu. Lista cuprinde și nume adevărate, dar cele mai multe sunt *fașe*, iar unele represintă fericiți... răposați (s. p. regretatul I. Dolean)...

Tot din banii fundației «Gozsdu» s'ar fi tipărit și răspândit (pînă în Moldova și Basarabia!) mii de exemplare ale unei broșuri «*Pămîntu — ei a nost*» (!), scrisă de un anumit stud. univ. *Trifu* (?) Acesta e agent al lui V. A. Urechia (!) — termină «Magyarország»....

*

Dacă aceste «grozave» născociri ar fi pure ca-

r hioslicuri, ne-am mulțumi să ridem cu haz. L știm însă, că urmăresc cele mai infame scopuri, de aceea n'avem destul dispreț pe seama unei prese atît de miserabile!

(Tribuna).

„SĂ ȘTIE UNGUREȘTE!”

Acest lucru îl pretinde *Magyar Hirlap* dela preoții români, pe cari guvernul maghiar umblă să-i «sprijinească», dragă Doamne. Autorul zice, în tartina care poartă titlul citat mai sus:

«Departate este dela mine gindul ca, urmînd exemplul bravilor frați valahi, să fac agitație în-otriva vr'unei rase sau naționalități. Nu vreau decît să dau expresie aceleia din concepțiile mele (11) și anume, ca *Statul maghiar să nu dea pîne trădătorilor de patrie.*

Nimeni nu poate nesocoti, că cuiburile de căpetenie ale agitațiilor valahe sunt parohiile valahe. Popa acela, care își face studiile, sau cel puțin o parte din ele pe cheltuiala «*Ligii*», în București sau în străinătate este astfel educat de cătră Valahi, încît vede în *Maghiari dușmani conjurați. În fața lui este o crimă a învăța ungurește, iar a vorbi ungurește îi se pare curată trădare națională.* Ceea ce este mai întristător în această regretabilă situație e faptul, că cu cît sunt mai cărturari acești oameni, cu atît sînt mai orbiți de ură națională. E un fapt dovedit, că așa numita chestiune de naționalități a crescut pe măsură ce *Românii noștri au învățat carte.* Cu cît a fost mai mare numărul seminaristilor români cari au umblat în școli din străinătate, cu atît mai virtos a crescut aici acasă legiunea vrășmașilor patriei, cari cu o *mîndrie încăpățînată disprețuesc pe Maghiar,* și, dacă au prilejul, ne insultă cele mai sfinte ale noastre amintiri numai pentru că de ele se leagă nemuritoarea glorie a Maghiarismului.

Mu mă îndoesc, că cu toate aceste fanatice principii, sus lăudații preoți valahi au să primească cele 911,254 de fiorini pe cari Statul maghiar le oferă, și de sigur se vor găsi astfel de patrioți între ei cari vor trimete *Ligii* ajutoarele de pînă aci îndărăt cu dorința, ca *Liga* să utilizeze aceste sume pentru ceilalți frați ce su-

feră pentru ei, căci acești popi patrioți sînt plătiți de aci înainte de către Statul maghiar!

Dar oare Statul maghiar să fie atît de bogat ca să arunce cu ochii închiși un milion de fiorini pentru scopurile naționalității române (11)

Cred deci că din punctul de vedere al Maghiarismului ar fi necesar ca Statul să pretinză ca toți acești preoți să știe scrie și ceta ungurește.

Cel ce nu vrea să fie Maghiar, acela nu trebuie să aspire la ajutor din partea Statului maghiar!.....

Apoi numai oameni smintiți pot să raționeze astfel. Preoții români nu au cerut ajutor dela Stat în condițiunile în cari acesta le impune ajutorul său. Da, ei au drept să ceară un ajutor mult mai mare de cît fleacul de un milion pentru «scopurile naționalităților», — pentru că ficțiunea aceea de Stat maghiar mine s'ar face praful, dacă cele trei milioane de Români ar hotărî a nu-l mai susține, a nu-i mai plăti contribuțiuni.

«Statul maghiar» trăește ca un parazit iar nu popoarele ce îl compun, și numai din culmea grandomaniei ungurești se poate vorbi preoților români pe tonul obraznic și idiot pe care vorbește înfumuratul articol din șovinista gazetă budapestană.

AUSTRIA CAUTA UN BISMARCK

Caosul ce domnește în Austria nu numai că nu pare a face loc vr'unui lăuminiș sau vr'unei organizări, ci par-că ia dimensiuni tot mai mari.

Baronul *Gautsch*, actualul ministru president, care luă puțin invidiabila moștenire a contelui *Badeni*, nu numai că n'a reușit încă la nimic pozitiv în ceea ce privește aplanarea conflictelor naționale, ci prin politica sa timidă și lipsită de ori ce sistem, a indispus și pe Slavi și pe Germani, așa că acum și unii și alții s'ar bucura dacă ar putea scăpa de experimentele sale meticuloase.

Ziarul *Reichswehr*, despre care se afirmă că ar avea oare-care relațiuni cu oamenii de ai Curții, atacă pe *Gautsch* pe tema incapacității. Acest ziar publică mai deunăzi un articol în care se între-

ba: oare să nu fie în Austria vr'un *Bismarck*, măcar și unul mai mititel, care să fie în stare a introduce în monarhia vecină o constituție corespunzătoare intereselor ei și ale națiunilor ei alcătuitoare?

Se crede că acest *Bismarck* austriac are să fie contele *Francisc Thun*, fostul guvernator al Boemiei.

Foile maghiare susțin mereu, că *Gautsch* are să plece în curînd, iar în locu-i va veni acest pretins *Bismarck en miniature*.

În ori-ce cas, mină de fer trebuie să fie acel bărbat de Stat care va reuși să dea imperiului vecin o constituție care să-i poată garanta libera dezvoltare și consolidare. Spre acest drum însă nu se va putea îndrepta Austria, cît timp Dualismul, morbul cronic și marantic al imperiului, nu va fi înlocuit cu o formă de Stat ce ar asigura drepturile la viață ale tuturor națiunilor de sub sceptrul Habsburgilor.

Găsi-va Austria pe arhitectul pe care îl caută?

POLITICA OSTILĂ STATULUI MAGHIAR

Acesta este titlul unui prim-articol în ziarul vienez *Deutsche Zeitung*, care se ocupă de soarta Sașilor din Transilvania și de primejdia ce o insinuase mai deunăzi *Pester Lloyd*, că i-ar fi amenințînd din partea Românilor. Organele maghiare caută mereu să terorizeze pe Sași cu aceasta pretinsă primejdie. Aci zice organul austriac:

Care va să zică, Sașii să se ferească de mult mai iminenta primejdie a *romanizării* de cît de maghiarizare. Cu asemenea palavre cred Ungurii că vor putea produce aparența că ei ar fi amici ai Sașilor.

Această frază de mult și-a pierdut efectul la noi.

În contra *romanizării*, care nu poate amenința pe Sași de cît cel mult pe teren social și economic, aceștia nu au nevoie de nici o alianță, ci numai de o politică economică rațională; în privința politică însă, *Românii sunt tovarășii de suferinți ai Sașilor* și deși nu în formă oficial declarată, *ei sunt tovarășii de luptă*; și unii și alții nu cer alt-ceva, de cît legala garantare a egalei îndreptățiri. Despre veleități irredentiste nu este vorba nici la Români, nici la Sași.

Negreșit e posibil, ca lucrurile să ajungă în

cele din urmă, mereu împinse de către Maghiari ca să producă *tendințe destructive* în Statul unguresc. Azi acest pericol nu există încă. Azi atît *Daco-Românismul* cît și *Panslavismul* sunt vorbe goale, sperietori utilizate de Maghiari spre a creia pretexte pentru maghiarizare. Dar dacă naționalitățile nemaghiare, afară de Sași, vor fi mînate pe căile irredentismului cine oare, dacă nu sistemele maghiare de guvernămînt, va purta răspunderea?

Prin urmare reproșul cu *dușmănia contra Statului* cade asupra aceluia cari, prin intoleranța lor, au provocat o asemenea dezvoltare «raporturilor.»

«MAREA PUTERE DUNĂREANĂ»...

Acum cînd toată organizațiunea socială a Maghiarismului crapă și amenință a se destrăma din zi în zi, *Budapesti Hirlap* găsește ocazia de a înoda un articol în care arată, că imperiul habsburgic trebuie să devină imperiul Orientului, dar că spre acest stîrșit e neapărat de lipsă, ca Maghiarii să fie giugiuliți și mai departe de către Viena și ca Ungaria să devină centrul monarhiei și Budapesta rezidența de predilecțiune a Curții de Habsburg.

Această ferbințeală la cap-l'a apucat pe mustăciosul Bud. H. pentru că Împăratul, fiind acum în Budapesta, dede un bal la Curte la care participară și membrii diplomației străine dela Viena.

Galoanele și bicornurile diplomaților, se vede, că au scos pe Unguri din minți, și numai decît le veni poftă să vază pe acești diplomați aciindu-se în Budapesta. Și așa ieși ideea «*Marei puteri Dunărene*» ce ar fi să fie Ungaria.

Bieții țărani unguri, de asta le arde lor? De cai yerzi pe pereți?

Pînă să ajungă Ungaria imperiul Dunării, mai bine ar face Maghiarii să nu aștepte ca țărani lor și naționalitățile să se facă *Dunăre!*

NOUI PERSECUȚII PESTE MUNȚI

«Arad és Vidéke» spune, că vice-căpitanul orașului Arad a pornit cercetarea *contra mai multor Români (preoți și învățători)*, cari cu ocaziunea înmormintărei răposatului *Aurel Suciu* a purtat *pantlici tricolore românești*. Se zice, că în contra lor se va porni proces pentru transgresiune contra ordonanței ministeriale dela 1885, privitoare la interzicerea purtării «colorilor statelor străine» (!).

Înainte însă de a veni la rind acest proces, se va pertracta în 13 (25) Febr. c. tot la tribunalul din Arad, un alt proces, intentat contra învățătorilor români *Costin și Hereț* precum și a altor 6 locuitori țărani din *Morođa*. Aceștia au fost denunțați de către niște dușmani ai lor, durere tot Români, că mai acum trei ani ar fi cîntat «*Hora Ligii*». Procesul acesta s'a mai pertractat odată, dar a fost amînat. Apărător al acusaților va fi și la pertractarea a doua, ca și la cea dintîiu, d l advocat din Arad. dr. *Stefan Pop*.

PRESĂ POLITIENEASCĂ

Nu numai ziarele guvernamentale ungurești merită această calificare, și cele opoziționale trebuesc astfel caracterizate.

Opoziționalul *Magyarország* pare că e scris de agenți secreți de ai poliției din Budapesta. De un timp încoace această gazetă fanatică s'a apucat să denunțe sistematic societatea de lectură «*Petru Maior*» a studenților români dela Universitatea din Budapesta, prezentînd-o ca o adevărată conspirațiune în potriua Ungariei.

În ultimul articol denunțiant, autorul după ce înșiră o sumedenie de prostii «istorice», spune, că în biblioteca acelei societăți s'ar fi găsinđ o mulțime de cărți contrare Statului maghiar, și se miră că guvernul n'a făcut încă nici o perchisițiune în localul numitei societăți.

Și autorul, ca să dovedească aserțiunea sa, înșiră toate acele cărți revoluționare.

Iată această listă întocmai, cu ortografia cu care a apărut în ziarul maghiar:

Negoscu «Retorica» 1883. Ploesti. *Negoscu «Associeteci in Retotori»* Bukarest

1877. *Perul «Almanach Romanului»* Bukarest 1891. *Hacnas «Rissorica si Sala»* Bukarest. «*Oconomu Chronici si Legenda»* Bukarest 1890. «*Tinuto la Alterieul din Barlod»* Bukarest 1893. *Nicolescu Positri-
nia «Dreptelul Mitrupolicilor» roman din Bukarest* 1892. *Urechia S. C. «Legenda Rumane»* Bukarest. *Petrescu Schite «Amenturi» Craiova* 1893. «*Danul Calegere de pacie si legenda populasse.»*

Ați văzut ce înțeleg Ungurii sub «*cărți primejdioase siguranței publice?*!

Apoi să nu zici că Ungaria e un Stat modern?

INFORMAȚIUNI

Tribuna din Sibiu a avut buna idee de a scoate în broșură «*Luptele Românilor*» o serie de articole publicate în numerele sale de toamnă de d-l *I. N. Roman*.

Alte cărți apărute pînă acum în chestia națională privesc mai mult *actualitatea*, pe cînd lucrarea d-lui Roman îmbrățișază într'un *breviar* trecutul acestor lupte combinîndu-l cu *actualitatea*. Sub raportul acesta, ea vine oare-cum să complinească, tot ce s'a scris în chestia națională de vr'o 7—8 ani încoace. În această revistă e nota cea mai bună și mai înaltă a cărței.

Deosebit autorul, pentru a o face pe cit se poate mai accesibilă a avut grije de a o feri de ori-ce balast plictisitor și a-i da o limbă aleasă. Așa că expunerea întreață nu e numai succintă, fidelă și clară, dar ea devine și *atractivă*.

Aceste calități noi vor face de sigur, ca lucrarea d-lui Roman să fie prețuită pretutindenea. Mai ales însă în România unde trecutul chestiei transilvane e foarte puțin cunoscut. De aceea o și recomandăm cu toată convingerea și căldura ca pe unica carte cu darul *de a introduce pe cetitor mai comod în deplina cunoaștere a chestiei naționale*.

Nu pot lăsa neamintit faptul, că broșura aceasta se vinde în folosul fondurilor Tribunalului atît de roase de procesele fără număr ale aceluia ziar. Autorul rezervîndu-și drept plată a muncii sale bucuria de a fi contribuit și de astă dată la popularizarea acestei chestii mari, sfinte și neperitoare.

Broșura de .120 pagini se vinde cu prețul de *1 leu* la Tipografia societății pe acțiuni în Sibiu.

M.

Revista «*L'Univers Israélite*» revine, numai știm pentru a cita oră, asupra «demonstrațiunilor» antisemite ce avut loc în București pe la începutul lunei Decembrie

Autorul face mare cas de preținsele «vandalisme» și înșiră o mulțime de devastări de domeniul fantasioi, pentru că să aibă cuvîot de a se plînge, că *religiunea israelită* ar fi prezentată în România.